СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК [illegible] Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 17 вересня, 1934. | VOL. XLII. No. 217. Jersey City, N. J., Monday, September 17, 1934. THREE CENTS.

НОВІ СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ НА ПОЛУДНІ

ВАШИНҐТОН. — Умовини в обнятих ткальняним страйком округах Нової Англії вспокоїлися настільки, що говернор стейту Ровд Айленд уже не домагається від стейтової леґіслятури викликання правильних федеральних військ.

Зате страйкові заворушення вибухли з новою силою в полудневих стейтах. У страйкові округи в стейтах Норт Каролайна й Джорджія, де страйкарі виступали дуже агресивно проти атрайколомів, вислано додаткові відділи військ. В заворушеннях коло фабрики підприємства Кенон Ко. в Конкорд, Норт Каролайна, прибито ножем фельдфебля Чарлза Флемінга. В бійках у Берлинґтон, Норт Каролайна, в котрій взяли участь відділ війська й коло 400 страйкарів, арештовано 5 страйкарів. Подібні заворушення були й по інших місцевостях у полудневих ткальняних центрах.

За обчисленнями переведеними новинкарським бюром „Асошиейтид Прес", при кінці тижня страйкувало разом 401,132 ткальняних робітників.

Ген. Джансон, голова адміністрації краєвої відбудови, виступив у Ню Йорку на вічу в справі промислових кодексів, що відбулося в Карнеґі Гол, з промовою, в котрій гострими словами критикував страйк ткальняних робітників як поломання угоди робітників з підприємцями, заключеної минулого червня.

Юнія ткальняних робітників робить заходи, щоб на допомогу страйкови цих робітників пішли зі своїм страйком моряки. До цих заходів штовхнуло юнію донесення, що через страйк американські купці почали купувати ткальняні вироби в Англії. Страйк моряків припинив би висилку чужих товарів до Америки.

ДАЛЬШІ СЕНЗАЦІЙНІ РЕВЕЛЯЦІЇ ПРО ФАБРИКАЦІЮ АМУНІЦІЇ.

ВАШИНҐТ[illegible] переслуханню [illegible] се-[illegible]ським комітетом для розсліду фабрикації амуніції ставали далі представники фабрики амуніції Дю Понтів. Від них комітет довідався між іншим, що ця фірма вживала одного міжнародного шпиґуна для продажі своїх виробів в европейських краях. Через те, що кожда держава обставилася високими митами, в Европі сильно розвинулося пачкарство амуніції. Осередком пачкарської торговлі амуніцією є німецьке місто Кольонія (Кельн). Комітетови дано теж докази, що ріжні вищі китайські офіцири домагаються при закупні амуніції „комісового" для себе; між цими хабарниками є навіть один ґенерал.

Імени ґенерала не подано, щоби не викликати непотрібних комплікацій для американського уряду, котрий уже й так дістає велике число протестів від преріжних урядів проти цього слідства. Супроти цього голова комітету, сенатор Най, закриває багато імен чужих головачів.

На слідстві сказано було теж, що американські фабриканти амуніції продають багато амуніції Німеччині. Нацистичні відділи узброювала американська фірма Томпсона.

СЛІДСТВО ЗА ПОЖАР КОРАБЛЯ.

НЮ ЙОРК. — На переслуханню перед федеральною радою корабельних інспекторів ставали дальші свідки: моряки й пасажири. Між іншим ключник маґазину припасів корабля заявив, що моряки вживали до чищення мосяжних причандалів на кораблі якогось препарату, забороненого урядом, дуже запальним. Держали його не в загальнім маґазині корабля, а в приватних кімнатах моряків.

Деякі свідки заявили, що ратункові лодки були розгнилі. Інші зізнали, що залога не виконувала при вогневих вправах приказів і не ставала на свої місця.

ЛЕТІВ НА ОПЕРАЦІЮ 250 МИЛЬ, АЛЕ ОПЕРАЦІЇ НЕ БУЛО.

КЕЙП МЕЙ (Ню Джерзі). — Радіовий оператор на базі прибережної сторожі дістав радіову вістку, що на кораблі „Ефингем", котрий знаходиться на повному морю, захорів тяжко один пасажир і потребує операції. Депеша подавала, що на кораблі лікаря нема. Прибережна сторожа умовилася зі своїм лікарем, д-ром Вілієном Віверем, та двома летунами прибережної сторожі, щоби поїхати на корабель.

Лету доконано, не дивлячися на тяжкі трудноші. Корабель знаходився на повному морю, яких 250 миль від берега. Дув сильний вітер і море бушувало так, що осідати на воду не була легка штука. Коли лікар остаточно знайшовся на кораблі і йому доставлено хорого, показалося, що це був моряк, котрому влетів в око углик з комина. Лікар виняв углик і промив око бориковою кислотою та відлетів назад.

СТРАЙК УЧЕНИКІВ НА ОБОРОНУ ВЧИТЕЛЯ.

Сотки учеників „гайскул" у Голстеді, Па., вийшли на страйк, коли директор школи Пол Бейкер зрезиґнував, бо шкільна рада приказала йому вчити чотири кляси. Заряд школи приказав поліції заставити примусом усіх страйкуючих учеників, котрі ще не покінчили 16-го року життя, йти до школи.

ЗАКАЗАЛИ ПУБЛИЧНІ БАЛІ.

Відпоручник горожанської обичайности в Куритибі (Бразилія), д-р Валфрідо Пілото, видав заказ улаштовування публичних балів. Заказ цей здорово думаюча суспільність цілого міста Куритиби і по кольоніях приняла з великим і повним признанням. А це тому, бо публичні балі і забави давали дуже часто нагоду до надужиття проти добрих обичаїв в суспільности, а нерідко кінчилися бійками і проливом крови. Крім того публичні балі — як освідчив д-р Валфрідо одному редакторови — були близькою нагодою до всякої розпусти і неморальности для багатьох з молодіжи обох полів, бо думано, що за заплатою вступу на баль малося вже право до всяких надужить і поганих неморальних вчинків. Заказ публичних балів положив тому всьому кінець.

ЛЕВ НА ВОЛІ.

Із замку польських маґнатів Гасів утікла львиця, яку власники тримали для власної приємности. Ціла замкова служба шукає львиці, але не могла дотепер її знайти. Серед мешканців в околиці пануе паніка, бо хоч львиця цілком молоденька й освоєна, не знати, чи на свободі буде безпечна.

ЗГИНУВ ВІД ҐРАНАТИ.

В робітні бронзівника Соломона Штайна в Тернополі згинув його термінатор Лейба Візельтір, який розбирав ґранату. Зять Штайна Ратштайн, який саме тоді був у робітні, вийшов живий і здоровий.

ПИР У ЧЕСТЬ КОРОВ.

У Бельфасті, столиці північної Ірляндії, відбувся пир у честь двох коров, мами і доньки, що визначаються надзвичайною видатністю. Обі корови дають річно 190 гектолітрів молока. Департамент господарства влаштував пир, в якому взяли участь всі місцеві достойники, а губернатор північної Ірляндії прислав телеґраму з побажаннями. Для обох коров були залишені при столі два місця, з яких вони очевидно не могли користати.

ЖАХЛИВИЙ ЗЛОЧИН.

У шопі зі збіжем в однім дворі під Гнезном (Польща) вибух огонь. На ратунок поспішили місцеві селяни і, ратуючи зі шопи збіже, знайшли там між іншим припалену вже талізу. Коли валізу відчинили, зжахнулися: там лежав жіночий кадовб без голови, рук і ніг. Жахливого злочину доконав хтось недавно, бо кров була ще свіжа. — Слідство виявило, що цей злочин поповнив аґент варшавського банку, Францішек Лянґе, а замордованою була його 27-літня дружина.

ВБИТО АВСТРІЙСЬКОГО КАТОЛИКА-ФАШИСТА.

Недалеко баварського кордону знайдено прострілений кількома кулями труп лідера австрійських католицьких „штурмовиків", Візнера. Кілька днів тому він пропав у безвістях, обходячи прикордонну смуґу. Думають, що його вбили ґітлерівці.

ПАРУБОЦЬКІ ПОРАХУНКИ.

Парубки із Строешт, пов. Хотин, запросили на забаву кількох парубків із Селища на Буковині. Як тільки запрошені прийшли до Строешт, накинулися на них усі парубки, навіть і ті, що їх запросили. Селищани, бачучи небезпеку, зачали втікати додому. Один із них, парубок Тодер Сланіна, що служив при піонірах у Чернівцях і перебував дома на літній відпустці, не встиг утекти. Яких 30 нелюдів кинулися на свою жертву, страшно його побили, поломали кости, ребра й груди, праву руку й підрубали верхню губу. Опісля побитого кинули в потік Рокітну, відки витягли нещасного аж на другий день прохожі й завезли до шпиталю в Новім Селиці, де він і сконав. Всіх парубків арештувала жандармерія й відвела закованих до суду в Хотині.

ВІДБУДОВУЮТЬ ГРЕЦЬКУ СВЯТИНЮ.

Грецькі вчені рішили відновити й добудувати знищені частини славної святині богині перемоги, Ніке. Святиня Ніке стоїть на Акрополю і є одною з найгарніших памяток грецької архітектури. Тепер думають її відновити й привернути до первісного стану. Підмурування, на якім стоїть святиня, скріпляють, її саму відновлять, а частини, що бракують, доповнять на підставі історичних описів і рисунків. Відбудова святині Ніке є перша з цілої низки робіт над відновою старинних грецьких памяток. Уряд виплатив на цю ціль уже великі суми.

ЖЕРТВИ ГРОМУ.

В Наврі біля Торуня ударив грім у хату, де схоронилися сезонові робітники. Наслідки удару були страшні: 6 робітників згинули на місці, а чотирох тяжко поразило. У Великій Луці, під Венґжежном, ударив грім у хату господаря Дембовського і вбив його.

ЗОЛОТО ПЛИВЕ ДУНАЄМ.

Комісія знавців оголосила, що на Мадярщині, в багнах давнього русла Дунаю, є золото. Мають тепер там поставити машину, що буде вимивати золоті зернята з болота. Сподіваються великих доходів.

ГРІМ УБИВ 100 ОВЕЦЬ.

Як повідомляють із Софії, біля Діовлено в північній Болгарії ударив грім в череду овець, наслідком чого згинули 100 овець. Пастуха тільки приголомшило.

БАТЬКО Й СИН ЗГОРІЛИ.

Недавно шаліла над Сокальщиною велика буря. Від удару грому запалилася стодола Романа Здріля в селі Радванцях, в якій спали 63-літній Микитюк і його 30-літній син Андрій. Оба вони спали так твердо, що не завважили вогню і згоріли живцем.

ЗОЛОТИЙ ПРЕСТОЛ ЦЕЙЛЬОНУ.

Англійський король офірував мешканцям Цейльону, в подяку за вірність, золотий престол предків. Коли в 1815 р. Англійці здобули Цейльон, забрали з собою до вітчини дорогоцінний престол царів підбитої країни. При королівськім дворі вживали цей престол підчас усяких свят. Тепер у доказ королівської ласки вертається він до країни, звідки походить. Престол, це розкішна деревляна різьба 17. ст. Він цілий вибитий золотою бляхою й висаджений самоцвітами. Підпирають його два льви, різьблені з гірського кришталю з аметистовими очима.

КУСЕНЬ ХЛІБА КУПИВ ЗА МІЛІЯРДИ.

У захисті для бідних в одному англійському містечку помер Гонейбаль, чоловік, що відкрив зложе золота в полудневій Африці. Як молодець, блукав він по пустині Калягарі. Одного разу натрапив він на зложе золота. Тоді зробив він плян околиці та забрав зі собою кілька груд дорогоцінного металю. Але в поворотній дорозі він заблудив та, зівши всі припаси і випивши воду, ждав смерти. Тоді стрінув його один волокита тої самої породи, що він сам. Тому волокиті продав Гонейбаль мапку і своє золото за кусень хліба і ковток води. Волокита пропив мапку в одного шинкаря, а цей продав її полудневo - африканській компанії. Ця розпочала експпьоатацію золотодайних теренів і заробила на них міліярди. А Гонейбаль залишився таким бідаком, як був завсіди. Але оповідають, що до своєї смерти він уже ні разу не сміявся.

ШПІНАТ Є НАЙЗДОРОВІШОЮ ЯРИНОЮ.

Шпінат є багатий у всі три вітаміни: А, Б, Ц, як теж у залізо, тому причиняється у великій мірі до розвою організму, збагачує кров у червоні тільця, дає силу й енерґію, а крім цього добре впливає на нирки. Тільки не треба його варити, а споживати в сирім виді. Хто не любить млявого смаку шпінату, нехай додасть одну третину щавнику, але замісць молока треба тоді додати квасної сметани.

ЗНОВ ЖАХЛИВИЙ ВИБУХ СТРІЛЬНА.

Безліч випадків, що кінчалися смертю і тяжким каліцтвом внаслідок жартів і зайвої цікавости з набоями і ґранатами, що залишилися ще з часів війни, не відстрашують темних і легковажних і внаслідок саме тої темноти і браку опіки старщих такі випадки по наших землях мало не що дня продовжуються. Останній такий жахливий випадок трапився в самому місті Ковлі. Ґрупа хлопців з Широкої вулиці бавилася знайденим гарматним набоем. Від „маніпуляції" ним стався вибух, якого наслідки були страшні: троє дітей згинули на місці, троє тяжко покалічених борються зі смертю. Трупів 12-літнього Маудза і 11-літнього Пули розшарпало на шматки. Про силу вибуху може послужити факт, що один з відломків вагою 6 клґ. дістався на вул. Ліса-Кулі, віддалену 1 клм. від вул. Широкої.

ЗАЯВА Д-РА Д. ЛЕВИЦЬКОГО В СПРАВІ ОХОРОНИ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

ЛІҐА НАЦІЙ НІ РАЗУ НЕ ДАЛА ЗАДОВОЛЕННЯ УКРАЇНЦЯМ. ОХОРОНА ПРАВ МЕНШИН БУЛА ЛИШЕ НА ПАПЕРІ.

ВАРШАВА (Польща). — Голова української парляментарної репрезентації в польському соймі, д-р Дмитро Левицький, заявив, що Українці кілька разів зверталися до Ліґи Націй у справі нарушення їх національних прав Польщею. Та з того Українці ні разу не мали задоволення, бо спосіб обговорення скарг меншин у Лізі Націй такий, що все затягає справу й не дає такого рішення, яке задовольнялоб меншини.

Представник Жидів заявив, що Жиди ні разу не скаржилися до Ліґи Націй на Польщу, а тому для них ніякого значіння не має те, що Польща відмовляється виконувати свої зобовязання супроти меншин. На вулицях Варшави відбулися численні демонстрації Поляків, які висловлювали своє задоволення, що аж тепер Польща стала „великою державою".

ВЖЕ І ФРАНЦУЗАМ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ ПОЛЬСЬКА ЗАРОЗУМІЛІСТЬ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Представники Франції, Англії й Італії осудили в Лізі Націй заяву польського міністра Бека, що Польща відмовляється виконувати 93-тий парафраф Версайського договору про охорону прав національних меншин у Польщі. Французький міністер Барту, стараючися змягчити свій виступ, заявив, що ні Франція, ні ніяка інша велика держава ніколи не виступали в справі меншин так, щоб тим порушити суверенність Польщі.

Найбільше боїться французьке представництво в Лізі Націй тепер того, що Польща може голосувати проти допущення в Ліґу Росії, якщо Ліґа далі буде ставитися неґативно до польської заяви. Всі промовці пригадували Польщі, що вона завдячує за своє існування лише Версайському мирови, який тепер вона сама хоче нарушити. В Лізі Націй бояться, що польський виступ викличе тепер нові німецькі домагання змін у Версайському договорі.

ЗНОВУ ГОВОРЯТЬ ПРО ТАЄМНИЙ ДОГОВІР ПОЛЬЩІ Й НІМЕЧЧИНИ.

ПАРИЖ (Франція). — З Женеви повідомляють, що в колах Ліґи Націй все більше приходять до того переконання, що Польща має таємний договір з Німеччиною. Литовці заявляють, що Польща згодилася повернути Німеччині данціґський коридор, якщо Німеччина назавжди відмовиться від Мемеля, який Поляки можуть дістати, захопивши Литву.

М. РУДНИЦЬКА НА КОНҐРЕСІ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Перед початком засідання Ліґи Націй у Берні відбувся конґрес національних меншин. Це вже десятий з черги конґрес, який мав виробити спільну програму діяльности й оборони своїх прав усіми національними меншинами, що замешкують Европу.

Українців на конґресі заступала, як представниця української парляментарної репрезентації у Варшаві, пані посолка Мілена Рудницька.

КЛИЧУТЬ РЕЗЕРВІСТІВ НА МАНЕВРИ.

ПАРИЖ (Франція). — Перший раз в історії мирних часів Франція покликала на маневри резервістів. Видано розпорядження негайно змобілізувати цілу 41 дивізію, яка в мирних часах зовсім не існує, та прилучити її до маневрів реґулярної армії.

Дивізія має негайно виступити в поле в повному боєвому устаткуванню. Ґенеральний штаб надає великого значіння цій мобілізації резервістів, бо вона покаже, наскільки резерви Франції готові до війни.

НАПРУЖЕНІСТЬ МІЖ ІТАЛІЄЮ І ЮГОСЛАВІЄЮ.

РИМ (Італія). — Оголошено урядове повідомлення, що італійська парляментарна репрезентація не візьме участи в інтернаціональному конґресі парляментаристів, який збирається у Білгороді, столиці Югославії. Ця відмова післати італійську делеґацію пояснюється тим, що останніми часами югославська преса різко виступає проти Італії.

АТСТРІЯ ЗБИРАЄ ВІЙСЬКА НА КОРДОНІ ЮГОСЛАВІЇ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Австрійський уряд збирає значні війська на кордоні Югославії. Пояснюють це тим, що в Югославії тепер знаходяться на кордоні з Австрією більш як дві тисячі австрійських ґітлерівців, які втекли туди підчас повстання.

Австрійський уряд має відомости, що вони ввесь час проходять військову науку й готуються перейти кордон Австрії для нового повстання.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКА ЧЕСТЬ

Польща вибилася на перші сторінки американських ґазет. Польський міністер заграничних справ заявив Лізі Націй, що Польща не думає надалі вязатися зобовязаннями про охорону меншин. Вона набудуче не буде признавати ніяких заграничних вмішувань у її відносини до меншин під її окупацією. Ці зобовязання вона приняла врочисто при своїй реставрації. Тепер вона їх врочисто вирікається. Словом, Польща попала на першу сторону завдяки своїй віроломности.

Свою віроломну постанову Польща виправдує тим, що, мовляв, вона держава, рівна іншим, і тимсамим вона тільки тоді повинна би бути обовязана до якихось обмежень своїх вільних відносин до національних меншин, як до таких самих обмежень були би зобовязані й інші держави. Очевидно, інші держави на таке зобовязання себе не пристануть, отже й Польща жде звільнення зі своїх.

Такі арґументи подає Польща на своє зломання міжнародніх зобовязань. Ця арґументація кидається в очі своїм цинізмом. Адже ці всі арґументи існували тоді, коли Польща підписувала умову шанувати національні меншости. І тоді казали підписувати їй, а не казали підписувати іншим державам. А чейже знаючи це, вона підписала.

Не зважаючи на свою віроломність, польська заява не зробить нині такого враження, яке тої міри віроломність повинна зробити. Сталося в світі за останні часи вже стільки віроломности, що ще одна великої ріжниці не зробить.

Не зробить вона великого враження й серед Українців та інших народів під поською окупацією, бо міжнародні ґарантії пошанування їх національних прав великого практичного значіння не мали. На основі цих ґарантій Українці під Польщею мали теоретичне право жалуватися перед Лігою Націй і Міжнароднім Судом, але на практиці вони могли дуже рідко з цього права користати, а навіть, скориставши, не могли багато з цього здобути.

Одначе й ця дрібна крихітка заради, яку Українці могли добути собі жалобами перед міжнародними інституціями, мала певне психольоґічне значіння. Гноблені польським урядом національні меншини все таки трохи надіялися на міжнародні трибунали. Неодна польська провокація закінчилася поміркованістю завдяки цій надії. Тепер ця надія вся пропадає. Одиноким суддею в польсько-українськім процесі буде польський уряд. Польський чиновник буде виступати набудуче одиноким прокуратором і суддею.

Цього роду обставини мусять з конечности річей обурювати до живого українське населення, здане на польську ласку й неласку. Це обурення не може проявитись інакше, як тільки скріпленням нелеґальної боротьби. Зріст революційних настроїв мусить бути природнім вислідом цинічної польської віроломности.

ПРО „ЄДИНИЙ ФРОНТ" СОЦІЯЛІСТИЧНИХ ТА КОМУНІСТИЧНИХ ПАРТІЙ

(Кореспонденція з Европи).

II.

Дня 27 липня підписано в Парижі між французькою соціялістичною та комуністичною партією „пакт єдиного фронту". В цім договорі комуністи підписали зобовязання виступати „в обороні демократичних вольностей".

Очевидно, Сталінови не залежить на французьких соціялістах або комуністах. Росія потребує союзу з Францією як з державою! Але щоб не була так ясновидна **військово-дипльоматична** причина такої несподіваної „любови" до демократії французьких комуністів, Москва наказала також іншим своїм вірнопідданим, щоби вони зробили пропозиції єдиного фронту соціялістичним партіям ріжних країн. І почалося.

До анґлійської Labour Party написали анґлійські комуністи, що хотять мати з ними „єдиний фронт". Британська робітнича партія на своїм засіданні з 24 липня відкинула комуністичну пропозицію, „бо нема ніяких нових обставин, які могли би оправдати партію відійти від своєї дотеперішньої політики в цій справі".

Голяндські комуністи дістали відповідь від голяндських соціялістів в органі голяндської соціял-демократичної партії "Het Volk" з 25 липня:

„Ось тут вони знов, комуністи, з так званою пропозицією єдиного фронту. Вони є такі ласкаві, що пропонують нам „єдність боротьби" і то негайно, бо вже 1. серпня, має раптом пробуджена любов виявитися в спільних маніфестаціях. Справа не стоїть так, щоб наші голяндські комуністи бажали „єдности боротьби"... Але ввемогутні володарі в Москві вірять в корисність единофронтового маневру для своїх дильоматичних цілей. Тимто також голяндська соціял-демократія дістала лист, у якім нас запрошують до співробіницва. Для комуністів не може бути розчаруванням, що ми просто відповідаємо: **з цього не може вийти нічого.** Найзапекліші вороги соціял-демократичного робітничого руху нехай не ждуть нічого іншого... Чи не була соціял-демократія для комуністів завжди „головним ворогом"? Чи не провадили комуністи свою роботу розламу й ослаблення робітничої кляси в Німеччині аж о останньої мінути?.. Єдність робітничої кляси потрібна тепер більше, як ніколи, щира, активна єдність, яка в нашій країні може бути досягнена тільки в соціял-демократичній партії та в професійнім союзі. Але здійснена зі зрадницькими намірами ніби-єдність була би для робітництва ще більшою небезпекою, ніж відкрита проти-соціялістична кампанія комуністів, бо так ми щонайменше знаємо, де стоять наші вороги. Ми не думаємо йти разом із прихильниками диктатури".

Також чеська соціял-демократична партія дістала від чеських комуністів запрошення до єдиного фронту, ще 14 липня. Відповідь чеських соціял - демократів комуністам була коротка: „Після того всього, що ви зробили проти соціял-демократичної партії в цілій державі і після всіх акцій, які ви влаштували проти нашої партії саме в останнім часі, нарешті за постановами центрального комітету вашої партії про поборювання соціял-демократичних професійних орґанізацій та про розкладання наших політичних орґанізацій, ми вважаємо вашу пропозицію за неповажну і тому її відхиляємо".

Німецька соціял-демократична партія в Чехословаччині теж післала відповідь на комуністичну пропозицію:

„Ми здивовані тим, що ви після всього, що ви робили протягом довгих літ проти спільного фронту цілого пролетаріяту, тепер приходите до нас із такою пропозицією. Ми не розуміємо, як ви можете кликати нас до спільної боротьби проти фашизму, після того, як ви прозивали нас довгими роками лайливим словом „соціял-фашистів". Не розуміємо, як ви можете, після наклепів на нас як піджигачів війни і „соціял-імперіялістів", тепер пропонувати себе для спільної боротьби проти небезпеки війни. Отже ми мусимо вбачати в вашій пропозиції продовження давніх маневрів, якими ви під обманним виглядом єдиного фронту поглиблювали і затроювали противенства серед пролетаріяту". Німецька партія в Чехословаччині не дала згоди на „єдиний фронт" з комуністами.

Окрім французьких соціялістів та італійської соціялістичної партії інші соціялістичні партії не пішли на „пакт про ненапад" із комуністами. Соціялістичні партії в багатьох країнах західньої Европи мають у своїх рядах величезну більшість робітництва. Комуністи там складають тільки маленькі ґрупи, які не мають значіння в політичнім життю. Робити з ними спробу „єдиного фронту", як французькі соціялісти, нема потреби. Дикторський комунізм і демократичний соціялізм перебувають в Европі в дальшій боротьбі. Можна передбачити також недалекий кінець „єдиного фронту" у Франції. Цей „фронт" зломлять комуністи. Бож для них щира оборона демократії булаб початком ліквідації комуністичної партії. А на політичне самогубство вони не підуть.

О. Н.

РОБІТНИЧІ ЮНІЇ ТА ГРОМАДЯНСТВО

Біля Ню Йорку сталося велике нещастя. Згорів корабель „Моро Кесл", а на нім згинуло біля сотки пасажирів, а тимчасом ратункові човни з корабля приходили до берега не повними, або в них були виключно члени залоги корабля. Вже початки слідства виказують, що залога корабля думала лише про власний ратунок, а не про пасажирв. У човні, що приплив до берега під командою старшого механіка корабля, отже відповідального офіцира, були лише два пасажири на 18 членів залоги. Човен цей міг вмістити біля 80 осіб. Частина човнів лишилася на кораблі і їх не спущено на воду. Члени залоги корабля не всі могли взятися за весла на човнах, бо похворіли на „морську хворобу" й т. д.

Деякі свідки кажуть, що залога виявила повне невміння гасити вогонь, підтримувати порядок на кораблі, виявила брак дисципліни і т. п. Словом, ясно стає, що залога корабля не відповідала свому призначінню. Не важне тепер, чи корабель підпалено, чи він загорівся випадково, але важне те, як поводилася залога в часі нещастя. Ні капітан корабля, ні його офіцири не могли спправитися зі своєю залогою, яку охопила паніка при перших вістках про пожежу на пароплаві. За все це заплатили своїм життям пасажири, які цілком довірилися тому, що вони віддають себе під опіку відповідно вишколеної залоги пароплава й відповідальним свому призначенню людям від останнього моряка до капітана.

Та слідство виявляє, що в погоні за дешевими робітниками, в погоні за тими, що можуть знести найгірші умовини життя, пароходна компанія мала на „Моро Кесл" залогу, навербовану з ріжних випадкових елементів. Пароходна компанія зіґнорувала морську юнію й набрала залогу зпоза юнії. Можна ствердити, що поведінка залоги „Моро Кесл" підчас пожежі є майже безпримірною в історії мореплавства. Адже залога має ратувати в першу чергу пасажирів, а потім уже думати про себе. Коли вона цього не робить, то вона в деяких державах відповідає перед кримінальним судом.

Морський фах вимагає довгого й упертого тренування людської волі, характеру та зручности. Цього годі сподіватися від елементу, що може випадково опинився в моряках, і тимчасово, а в той час добре вишколені й старі, відважні моряки, в яких вироблена й розвинена певна морська лицарська етика, з довгою морською традицією, блукають голодні по нюйорському, чи якому іншому порті. Пароходній компанії такі моряки не потрібні, бо вони належать до юнії, яка ставить певні умови оплати їх труду та певні умови їх живлення, відношення до них і т. п. Даючи найкращий фаховий матеріял на небезпечну морську службу, юнія домагається, цілком слушно, відповідної винагороди для своїх членів та відповідного відношення до них і людяних умов праці.

Отсе повинно зрозуміти й широке громадянство та памятати, що коли робітництво виходить до боротьби за свої юнії, за поліпшення умов свого життя й праці, за те, щоб у певних індустріях, чи в певних фахах були на праці лише люди з відповідним знанням і вишколом, то це не лише торкається тих робітників, але часто і цілого громадянства. Катастрофа з „Моро Кесл" виявила наглядно, до чого доводить погоня компаній за наживою та іґнорування робітничих юній, а разом з тим заміна юнійного, фахового робітника, дешевим випадковим робітником. Та „дешевизна" часто й для самих підприємств стає дуже дорогою й потягає за собою несподівані наслідки, яких яскравим виявом є загибіль пасажирів на „Моро Кесл".

Громадянство не повинно ставитися байдужно, а то й неґативно до боротьби робітництва за свої юнії, а навпаки, має співчувати тій боротьбі, бо годі сказати, де саме сходяться інтереси робітництва й широкого громадянства. Що вони десь сходяться, то про це нема й мови, бо властиво робітництво є більшість того, що ми називаємо суспільність. Зокрема треба звернути увагу на те, що коли де треба фахового робітника, то саме там, де громадянство користується безпосередньо услугами того робітництва, а це в усіх ділянках комунікації, особливо в мореплавстві, повітроплавстві та в залізництві. Широке громадянство має право й повинно домагатися, щоб комунікаційні підприємства мали робітників високо фахових і добре вишколених, а певною ґарантією до цього є юнії. Не зашкодилоб, колиб на це звернув увагу уряд і наші законодавці.

В. К.

МОСКОВСЬКА БОРОТЬБА ЗА ХЛІБ.

Кара смерти за крадіж 50 фунтів збіжа. — „Червоні" діти як сторожі. — Денунціюють навіть умираючих родичів.

(УП) Лондонська ґазета „Морнінґ Пост" з 18. 8. 34 приносить короткі звідомлення з Совітів від свого власного кореспондента. Подаємо це у перекладі.

„Боротьба за збіже по всіх Совітах між урядом та селянами шаліє так, як це було і в минулих роках. Аґенти уряду роблять усе, що в їх силі, щоб лише звезти збіже до стоділ, де можна буде його охороняти сторожею. Селяни знову стараються задержати його якнайдовше на полі в надії, що через те вдасться їм залишити більше хліба для себе. Як і в минулих роках, брак орґанізації є причиною, що велика частина збіжа зовсім пропадає. У багатьох випадках сно і збіже лежали довгий час незложені на полі. Совітські ґазети з 5. 8, себто з того часу, в якому жнива вже повинні бути укінченими, доносять, що тільки 76% сіна скошено і тільки 60% зложено в копиці. Це вказує, що велика частина сінозбору вже є пропаща. Зі збіжа то тільки 101,424,000 акрів (51% засівної площі) зжато, а тільки 54,480,000 акрів зложено в копиці. Зі всіх сторін совітська преса доносить про втрату у збіжу.

„Московська ґазета „Економіческая Жизнь" з 5. 8. доносить, що в деяких совхозах на Кримі втрати виносять по 300 кґ. на акр, а це є більше ніж третина цілого збору. На приказ Москви зорґанізовано відділи збирачів, але за ними треба було висилати наглядачів, бо вони старалися дещо зназбираного заховати для себе. Таксамо як у минулому, так і тепер [illegible] комуністичних дітей, звані „легкою кавалерією", щоб охороняли збіже перед селянами. Ця „легка кавалрерія" сторожить зі спеціяльних башт за збіжевими „злодіями" і доносить про все владі, навіть колиб це були їх власні родичі або кревняки.

„Головний совітський прокуратор, Акулов, дав нагану свойому льокальному аґентови за те, що він був залаґіданий з тими людьми, які ломали так званий закон святої спільної власности, виданий два роки тому, та видав наказ, щоб карати смертю кождого того, кого зловлять на крадежі більше як 50 фунтів збіжа.

„В теперішну хвилю тяжко зробити підсумки щодо сьогорічного збору, бо завідувачі колхозів та совхозів подають менші числа, щоб, раз, платити меншу данину, а дальше тому, бо скількость посіяного чи зжатого збіжа не дуже відповідає тому, що звезли до стодоли.

„Одначе є можливим, що совітський уряд витисне при помочі гострих засобів 22 міліони тон хліба, потрібних на зиму для прокормлення міст та совітської управи. Судячи по заходах, підпринятих урядом та по приватних листах, жнива не виглядають добрі і населення терпить голод. У деяких повітах пуд муки коштує на вільному ринку сто до сто пятьдесять рублів, коли в той час місячна плата середнього робітника виносить місячно 125—200 рублів. Промислові робітники дістають малі порції хліба по номінальних цінах, але тисячі селян того не дістають.

„Ґазета „Ізвєстія" з 4. 8. нарікає, що в ресторанах на пароплавах на Україні меню заповідає, що обіди подають без хліба, коли перед війною всі ресторани в цілій імперії хліб подавали зовсім задурно".

Р. Гр...

КАНТИСТА ДУША

(Оповідання).

(3)

— Колиж бо то сильний напиток. Тобі від нього може й зле зробтиься.

— Він дуже поганий?

— Дідьчо поганий!

Маланич хвилю призадумався і сказав рішучо:

— Випю! Гадаєш, що я боюся смерти?

— Коли так, то дам тобі той напиток. Лиш дай мені писульку, що я маю право полювати на заяці.

— Завтра дістанеш.

— А ти завтра дістанеш напиток. Після завтра в місті ярмарок. Досвіта випеш цілу фляшку і підеш бігцем, що пару кроків, підскакуючи і голосно вівкаючи, до міста.

— Та нащо так?

— Маючи напиток в шлунку, мусиш мішати його, щоби душа скорше дістала канти. Чим більше будеш скакати і вигукувати, тим душа буде більше кантиста. Сеж хіба ясне, і ти сам чейже не заперечиш, що воно так буде.

— Та так! — сказав Маланич, сам не знаючи, що каже і зробив лице ще дурніше, як його звичайно мав.

— А як прибіжиш до міста на торговицю, то бігай поміж фіри все підскакуючи і вівкаючи, — вчив далі Станько.

— Люди будуть з мене сміятися. Скажуть, що я вдурів, що у мене не всі дома.

— Нехай сміються, нехай кажуть. За те ти будеш мати кантисту душу, а вони ні! Щоби тебе не пізнали, дам тобі чорну маску.

— Що таке та маска?

— Чорний платок з двома дірами на очи. Завісиш на лице і ніхто не буде знати, що то багач Семен Маланич.

На другий день смерком, Маланич дістав від Станька фляшку і чорний платок на лице. Станько дістав письменний дозвіл полювати.

Виспавшися добре, Маланич зїв пів бохонця хліба, добру грудку сира і здоймив з полиці фляшку. Відкоркував обережно і понюхав. Не дуже мило пахло. Ковтнув раз і підскочив догори.

— Погане! — крикнув. — Дуже гірке!

Хвилю стояв і надумувався:

— Пити, чи плюнути на ту кантисту душу?

Охота дістати кантисту душу невмираки перемогла. Приклав фляшку до уст і з погордою смерти вицідив до дна. Ним стало страшно трусити. Мимохіть став скакати від стіни до стіни. І без приказу Станька був би робив се.

Ще довго глотав, хоч ввесь напиток вже був у шлунку і не було що ликати. Раптом відчинив двері, вистрибнув з хати і пігнав простісінько до міста. За маску цілком забув і лишив її в хаті.

Саме тоді, коли Маланич пустився до міста, Станько вийшов з хати з рушницею на рамени. Пішов за село в поле.

Маланич гнав, неначе би втікав перед погонею сотні чортів. В устах, в горлі, в шлунку свербіло, пекло. Маланич скакав то сюди, то туди, як божевільна саранча. Потрясав головою і вивалив язик. Втягав холодний воздух бо в язик пекло, наче би притулив його до розпаленого заліза. Коли прибіг до міста і став бігати на торговиці між возами, скачучи з виваленим язиком, викрикуючи і йойкаючи, всі гадали, що він пяний, або збожеволів. Раз коло разу кричав:

— Люди, ратуйте від кантистої душі!

Нарід став сміятися. Його, що терпів пекольні муки розізлило, і він став людей ганьбити, а одного таки вдарив. Прийшло до бійки, котра притягла міських поліцаїв і жандармів. Гадаючи, що він пяний, арештували його і на силу приставили до міських арештів. Коли там показалося, що він не пяний і раз коло разу кричав, що у нього кантиста душа, відіслали його до шпиталю на відділ божевільних.

На другу днину небезпечні прояви божевілля щезли і Маланича випустили. Меже доміркувався, що Станько надув його, бо в той бік більше не дивився.

Напиток, який округлу душу перемінював у кантисту, був зроблений з таких частин, зварених докупи: нафти, табаки, денатурованого спірту, порошку на блощиці, рицинусу, соли, квасного молока, перцю, арліки, пасти до черевиків, полину і болгарської паприки.

(Кінець)

ДО ДУМИ.

Думо, думо, де ти рвешся,
Мов на крилах ген несешся?
Там, де щастя тихий рай,
Де спокійно вітер дише,
Очеретом заколише,
Там наш милий рідний край.

Там піднісся гомін слави,
Як козацькі дужі лави
Гарцювали з Богданом.
Краще було для народу,
Як боролись за свободу
Кривонос із Богуном.

Рвешся, думо, в цю країну,
Що обернена в руїну,
Де гетьманський рід ходив.
Пустошіють тії поля,
Розгулялася неволя,
Ворог закон загострив.

Часом тужно заворкочеш,
Крилоньками залопочеш,
Як голубка, що там десь
Шука своєї пари,
Підлітає ген під хмари
І в широкий світ женесь...

Лети, думо, поки сила!
І здорові твої крила
Хай утома не морить.
Колиж стріне гірка доля,
Може в пущі, серед поля,
Заколише і приспить.

Хоч шаліють тучі, громи,
Лети, думо, без утоми,
Глянь на тії байраки,
Чи шумлять вони по свому,
Чи Дніпр реве по старому,
Де гуляли козаки.

Як Дніпрови приглянешся,
На крилоньках понесешся,
Де Січ була свободи.
Там дух бродить Острянини,
Сагайдачного, Сулими,
Наливайка, Лободи.

Там в утомі знов пристанеш,
Покріпишся, як поглянеш,
Що там дише вільний дух.
Він в народі укриваєсь,
І до волі продираєсь
Серед громів, завірюх...

Рвись, народе, поки сила!
Лети, думо, док є крила,
В нашу рідну сторону.
Там з вітрами пошепочеш,
Знов тужливо заворкочеш,
Як прилетиш в чужину.

М. Костишин.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ У. Н. СОЮЗА.

АЛЕНТАВН, ПА.

На довго в памяти лишиться ювилейне свято У. Н. Союза, влаштоване відділами 147 і 151 дня 3. вересня, на Лейбор Дей, в Алентавн, Па. В годині 9.30 рано зійшлися члени до церкви, де о. Дмитро Сенета відправив Службу Божу за здоровля жиючих і панахиду за померших членів. В короткій промові візвав о. Сенета присутніх в церкві до зложення жертви на боевий фонд.

Пополудні зібралися члени і гості до української галі на вислухання рефератів і на концерт. Галя була заповнена місцевими громадянами як і гостями з подальших місцевостей. Предсідник 147 відділу, Микола Антонюк, відкрив свято, витаючи сердечно присутніх і представив п. Дмитра Галичина, головного рекордового секретаря У. Н. Союза. Місцевий хор під управою о. Сенети відспівав гимн У. Н. Союза, укладу Гайворонського, який присутні вислухали, стоячи.

Гром. Дмитро Галичин виголосив довший реферат про заснування У. Н. Союза, переповівши цілу історію від початку аж до сьогодня. Як з малого братства розрослася сильна организація, котра є нашими гордощами на іміграції, котра сповняє матеріяльні зобовязання супроти своїх членів і виховує через свій орган кадри свідомих українських провідників. Через повстання з місць віддано пошану тим членам-пiонірам, котрі 40 років тому заложили У. Н. Союз.

Мішаний хор під диригентурою о. Д. Сенети відспівав три народні пісні укладу Леонтовича.

В пісні „Ой вербо, вербо", порівнує нарід долю вербн з долею української дівчини, яка за нелюбом коротає свій вік в злиднях.

„Дударик" представляє дідуся, що грою на дуді розвеселював нарід на селі, а по страті дуди вже нема тої веселости.

„А вже сонце заходить" дуже гарна пісня представляє женців, що кінчать жниво і несуть серед співу вінок для господаря. Пісню зачинає одна дівчина, підхоплюють її дівчата, на кінці долучуються і парубки зі своїми тенорами і басами. Ця пісня зробила велике враження для тих, що памятають обжинкові пісні зі старого краю, а для молодіжи представилась краса народньої поезії.

Між піснями дівчинка Король виголосила деклямацію „Витай, Батьку", вірш Костишина. Батьком називає тут автор Український Народний Союз, що обтирає сльози з очей своїм дітям - членам у тяжких хвилях.

По 15-мінутовій перерві, предсідник М. Антонюк представив другого бесідника, о. д-ра В. Клодницького з Нортгемптон, Па., котрий виголосив реферат про организованість всякої тварини взагалі, а потім зійшов на организацію У. Н. Союза. Лиш в организації є сила, бо без организації всякі одиниці, хоч би їх були міліони — не вартають нічого. Реферат о. д-ра Клодницького припав усім слухачам до вподоби і навіть підносилися голоси, щоби він був надрукований у „Свободі".

Мішаний хор відспівав ще такі пісні: „Ви хотілиб спинить", слова П. Карманського, музика Ярославенка. „Там, де Татран", композиція І. Воробкевича. „Над річкою", народня після укладу Леонтовича, про долю чумака, котрий вертається до свого села з далеких сторін без зарібку, у драній свитині.

Між піснями виголосив деклямацію школяр Лагоцький: „Не забувай", вірш Богдана Лепкого.

Третим бесідником був місцевий член У. Н. Союза, гром. Василь Гришко. Він, як учасник багатьох конвенцій, подав точні дати, як реформувався точні дати, як реформувався У. Н. Союз в своїй назві і в розметах. Перші засновники не знали, навіть яку назву дати Союзови по англійськи, тож назвали його „Рошен Нешенел Юніон", а потім „Литл Рощев", аж на кінець на конвенції в Бофало ухвалено називати Союз по англійськи „Юкреінієн Нешенел Асосіейшен". Однак ідея организації була українська від початку її заснування. Бесідник згадав за тих ревних сімох священиків, яких москвофіли називали „попики - радикали", а з яких лише два ще є при життю і тішаться розвитком тої организації, коло котрої вони положили чимало труду. Подумайте — сказав бесідник — щоби то було з нашої іміграції, якби не було У. Н. Союза. Наш нарід був би розплився по чужих организаціях і був би забув, хто він є, яких батьків, чиї діти. Навіть церква не могла дати такого освідомлення національного нашому народови, яке дав У. Н. Союз. Тут бесідник навів приклади декотрих парохій, що ще і тепер бояться українського імени і не позволяють священикови в церкві спімнути нічого про Україну. А там, де є члени У. Н. Союза, там нарід свідоміший, жиє українським життям і дає пожертви на народні цілі. Отже У. Н. Союз спотнив свою задачу як під оглядом матеріяльним так і під оглядом національним.

Потім о. д-р Клодницький попросив ще слова. Він завізвав присутніх до зложення пожертв на боевий фонд. Вислід був такий: По $1 зложили: о. д-р Клодницький, І. Білань, Д. Галичин і громадяни Мушасті з Бетлегем. Решту дрібними датками, так, що в галі зібрано $13.40, а в церкві $6.52. Разом зібрано на боевий фонд $19.92, котрі то гроші комітет свята вишле на руки Обеднання.

Павло Лагоцький, секретар 147 відділу, подякував присутнім за численну участь і попросив прийти на спільну вечерю і на баль.

По відспіванню гимнів „Ще не вмерла Україна" і „Не пора Москалеви й Ляхови служить" закінчено концертову часть свята.

Підчас вечері промовляли гості з Нортгемптон, Істон, Бетлегем і інших місцевостей, як також місцеві члени і громадяни. Кождий доказував, як причинився до розвою У. Н. Союза і як надальше буде працювати для приєднування нових членів.

По вечері, при звуках музики, забавлялися члени У. Н. Союза, як одна українська сімя, до пізної ночі.

Присутній.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЕМБРІДЖ, ПА.

Український День.

Заки буде виготовлений точний опис і звіт з Українського Дня, хочу подати до часопису коротку новинку.

Перший Український День улаштований Комітетом, вибраним всіма українськими организаціями в Ембридж, що відбувся в неділю, 9. вересня ц. р., котра була ясним, погідним, просто ідеальним днем, стягнув поверх 4,000 народу, майже самих Українців з Ембридж і околиці. Ембриджани прибули на місце торжества парадним походом, котрий випав дуже пристойно, бо в ньому взяли участь близько дві тисячі людей, і то в найкращому порядку.

Ця світла маніфестація єдности української, була дуже милою несподіванкою для самих впорядчиків цього святочного обходу, а ще більше для посторонніх гостей, особливо не-Українців.

У звязку з тим згадаю ще за промову о. д-ра М. Копачука, виголошену на концерті, бо вона вказує, що ми ідемо правильним шляхом до згоди і народнього обеднання. Зацитую з неї такі уступи:

„Любов і живе співчуття з жертвами повені в Галичині звели всіх Українців в Ембридж до спільної акції на допомогу тим нещасливим жертвам. Це спільне діло, що злучило всіх місцевих Українців в одноцільне національне тіло, не лиш скріпило нашу силу, нашу енергію, але й збагатило нашу славу, славу українського імени в цьому місті.

„Наша спільна зорганізована акція в цвітні ц. р. проти незаслуженого звеличання ката України, генерала Галера, увінчалася гарним успіхом. Саме ця побіда наших спільних заходів скріпила в нас віру в національну злуку. Наш цвітневий успіх, признаний між своїми і чужими, попхнув нас і нині до злуки і спільної акції, щоб принести якнайвидатнішу допомогу нашим рідним братам і сестрам, Лемкам в Галичині, що страшно потерпіли і терплять від недавньої повені.

„В нас, на жаль, взагалі донедавна роздори, ширення взаїмної ненависти і проповіди ворожнечі між нами самими були на порядку дня.

„Нині, Богу дякувати, вже слідний загальний зворот до кращого. Видно, наступило здорове отверезіння на цілій лінії. Загальний настрій маси українського народу прагне згоди, бажає єдности.

„Щож сталося такого, що так отворило нашим людям очи?"

З причин, які довели розсварених американських Українців до опамятання, подав бесідник за першу і найважнішу ту, що сильно потрясла нервами американських Українців, а це широко закроєний смертельний похід большевиків і Поляків на наш нарід, поневолений у їхніх державах. Бесідник говорив:

„Насамперед звірський погром польської пацифікації з р. 1930 в Галичині, котрий в кривавий і жорстокий спосіб продовжується до нині, отворив нам очи на жахливу загрозу винищення українського народу. Опісля большевицьке виголодження на смерть міліонів людей на Великій Україні заставило нас, Українців, тут в Америці злученими зусиллями ратувати наш нарід від загибелі під ударами в історії культурних народів нечуваних масових мордів урядів Польщі і большевицької Москви. Це масове вимордовування українського народу, що зміряє до його фізичного зглаждження з землі в дуже короткому часі, просто приневолює нас єднатися, щоб створити якусь українську силу, котра моглаб запобігти хоч в части масовій, на велику скалю веденій загладі нашого народу.

„Вороги не щадять нікого з нас, ніякої партії, ніякої церкви, а бють і вбивають нас усіх разом. З цього бачимо, що цим вороги признають і визнають нашу національну єдність. Ми в їх очах є один і нероздільний український нарід, котрий вони стараються стерти з лиця землі без пардону.

„Тож пощож нам ділитись і не признавати себе взаїмно, і не будувати за всяку ціну живим ділом єдности між собою?"

Закінчено ту промову ось як:

„Розділені найлекше злучуються спільною працею для здійснення найвищого ідеалу нації, котре є найважніше для нас всіх, без котрого наше життя не має жадної вартости.

„При спільній, поважній роботі найскорше навчимося себе взаїмно пізнавати, шанувати і любити. А взаїмна пошана і любов, це з давен давна найпевніші й наймогутніші чинники єдности і лучби не лиш між членами одного народу, але між ріжними народами світа".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 372, повідомляє своїх членів, що місячний мітінг відбудеться в пятницю, 21. вересня, в годині 7:30 ввечір. Просимо всіх членів прийти на цей мітінг, бо є справи до полагодження. Просимо прийти на означений час. — Рек. секр.

Гість не був вдоволений з телячої печені, яку замовив у гостинниці.

— Це мясо є образою кожного теляти в цілій державі.

На це вейтер відповів:

— Не гнівайтеся, та ми не мали на думці вас образити.

М. Костишин.

НЕ ЗАВИДУЙ!

(Картина з сільського життя).

Не завидуй, друже, на світі нікому,
Чи він є багатий, славний, чи мудрець.
Не смійся ніколи з чужої тревоги,
Що хтось недотепний, вбогий, чи старець.

Бо доля на світі для всіх є суджена,
До мети відважно все вперед іде:
Ось ти — днесь щасливий, здоровий, багатий,
А хто зна, що завтра на тебе вже жде...

Днесь слава, багацтво в великій пошані,
Завтра — все загине, піде в забуття;
Зникнуть і пропадуть гордощі лукаві,
Лишиться руїна з буйного життя.

Оттак собі доля над нами жартує,
Бо вже так на світі віддавна було;
Тому і згадав я минулу причину,
Бо в думку попало ось теє село,

Що ген ген далеко на нашій Вкраїні,
Де лани широкі, де край наш цвите;
Село, як в віночку, неначе сміялось,
Як сонечко ранком вийшло золоте.

Пишалось!... Ох! Боже, що з краси такої?
Неволею нарід в нім так був просяк,
Що знав тільки шию в ярмо похилити...
А в тому селі жив ось хитрий юнак.

Він знав, як над хлопом йому володіти;
Читати й писати хоча не умів,
Та слово жорстоке було як святеє,
Як він у громаді хоч що заповів.

Старші і молодші його поважали,
Ще лаби лизали ось тії брудні,
Що в кривду і сльози що днини впивались,
На всякі погрози ох були страшні.

Бо дружба з панами приборкала його
За те, що часами дістав фіру дров,
А може й понюхав деколи шампану...
За те він для пана був завше готов

Світ цілий продати і життя віддати,
Тому перед ним був все мужицький страх,
У ногокол і погляд був дуже суворий;
За те був у пана в багатих ласках.

Нераз говорили і старці поважні:
Колиб він читати і писати знав
До мудрости тої, що він посідає,
То й самого Бога в нас би заступав".

Було на весіллю, чи де на хрестинах,
Він сидів надутий, як тая сова;
Часом лиш озвався, покпив, посміявся:
„Гей, чуєш, Гаврило! Як в світі бува?"

Оттак собі з бідних пан вйіт пожартує...
Там знов, як податки час прийде збирать,
Мужики по тричі платять: та до лиха,
Все довги старії стоять і стоять.

Прийде екзекутор, тягне, що попаде,
Родина убога, щож тоді робить?
Продають землицю... Війт радо купує,
А мужик податок знов несе, платить.

Так він що хвилини що дня багатився,
Кровавиця людська лишалась при нім.
Та ось, мов на диво, чи може гнів Божий
Настав, як у хату раз ударив грім.

Як стій спаленіла хатина старенька,
Та він отсим дивом не дуже журивсь,
Бо кождий в селі там, і пан двірський також,
Багатому в поміч як стій причинивсь.

Без крику, без гуку хату збудували,
Він ще веселіше у новій зажив;
Щастя усміхалось кождої хвилини,
Прибуток до хати гейби з води плив.

В нього бистрі коні, воли та корови,
Нивок прикупив він — годі почислить.
В докорах лиш гордо з інших посміхався...
Та Божая кара ніколи не спить!

**

Ось часи змінились, настали модерні:
Розум у молодших більше розвинувсь.
Блисло сонце правди, світла і науки;
Він дуже болючо з тим всім зустрінувсь.
Молодші забрали громадську владу,
Він оставсь в погорді... А за кілька літ
Життя зруйнувалось, за лихі учинки
Не так, як бувало, дивився на світ.

Бо світло науки сонцем засіяло
І темний мужицький просвітився ум.
А хто з ним стрінувся, лиш скоса поглянув:
Він так жив на світі, як на сміх, на глум.

— — — — — — — — — —

Дав Бог і родину, знать сімя велика
Розбіглась світами ген по чужині,
Вік гарний юнацький всі промарнували,
Як згадаю, Боже! жаль стане мені.

Одні в тамтім світі, другі у недолі.
Деж його добуток? Де він загиривсь?
Чужі люди орють, сіють та збирають,
Знать, що між чужими добуток впинивсь.

— — — — — — — — — —

А батько!... І батько також поминувся,
Не так ще багато пробігло тих літ.
Про гордість наніс він сором на родину,
Що рідко стрічає таке диво світ.

За людські сльози, за людськую кривду
У смертній хвилині дослужився він,
Що в церкву громада його не впустила,
Ще й заборонили задзвонити в дзвін.

Тільки хрест єдиний ще син допросився.
Приніс, та ось батька до трумни поклав,
Повіз із сусідом він на кладовище
І там по заслузі батька поховав...

— — — — — — — — — —

Так зарозумілість на світі кінчиться...
Давно до Якова у сні Бог сказав,
Що „гордий не скриєсь від гніву мойого:
Поглянь на те, сину, що я збудував!"

В сні Яков побачив високу драбину,
Як нарід спокійно по щаблях ступав.
Часами також там і диво коїлось:
Хто в зависти перся, той згори падав.

Так і життя людське по щаблях ступає.
Все має границі, має свій кінець.
Не смійся з турботи, не завидуй іншим,
Хоч хтось є багатий, славний чи мудрець.

Бо хто насміхаєсь з чужої недолі,
Чи у грішну зависть часом попаде,
В життю не почує на серці спокою,
А праця лукава марно пропаде.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

Й. Льборок.

СОВІСНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ

Як лише Андрій Чагаль пробудився, насамперед глянув на годинник. Той нещасний старий годинник чикав уже одно століття на тому самому місці. Тут його повісив Андріїв прадід, торговець горівки. Тут його держав Андріїв батько, покійний Мартин Чагаль, народній учитель, тут його держав Андрій Чагаль, судовий канцеліст із гарною платнею трицять три ринські і трицять три ґрейцарі. І зараз йому головою пробігала думка: Маю пятнацять хвилин, щоби вмитися; десять хвилин, щоби випити каву; пять хвилин, щоби вичистити одяг, а пять хвилин до суду.

І так він уже думав двацять два роки все однаково, все з розвагою та ніколи не спізнився. Що ранку, пять хвилин перед осьмою, Андрій стояв перед судом, ходив сюди й туди хідником, витягав шию, щоби побачити, чи покажеться хто з панів суддів. І як лише котрий показався, Андрій голосився, схиляв голову, шию вигинав трохи вперед і з того можна було пізнати, з якої ранги був котрийсь із панів суддів. Перед адюнктом лише трохи схиляв голову, слідчому судді покірно кланявся, а перед предсідником схиляв голову на груди, руки опускав у діл, ногу ставив при нозі. А як вони ввійшли, тоді він поволеньки входив, та передтим кидав оком на людей, що стояли перед судом, наче хотів сказати їм: Дам я вам! Так треба слухати нашого цісаря!

І Андрій справді „давав".

— То ти той і той! Ага! ага! Ти заколов вівцю! Без дозволу! І мясо продав! Не даруємо ми тобі того! Побачимо, що скажуть інші, та я сам є за найстрогішу кару! Не даруємо тобі того! А як ти називаєшся?

— А ти як називаєшся? Кость Репушич! Приловили тебе, як ти ніс тютюн! А фінансови ти сказав, чого так носа дре, начеб цісаря схопив за бороду! Ти смів так говорити! Нещаснику один! Не ношу я цих ордерів даром! Боронитиму мого цісаря! Хай йому буде честь і слава! Пять літ найменше! Це я тобі кажу! Наче в небі записано. Знаю я всі закони та параґрафи!

— А й ти доїхав собі! Шандаря не пустив у хату! Ага, ти бунтуєшся! Худобино одна! Дам я тобі!...

І так Андрій, судовий канцеліст, хотів говорити далі, та тут увійшов возний, щоб обвинувачених привести на салю. Анррій не запримітив, хто ввійшов, та встав і вклонився. Спокійно й покірно. І коли так стояв, слово за словом говорив:

— Слухаю, пане предсіднику!

Коли возний відвів обвинувачених, Андрій запримітив, що поздоровив возного словами: „пане предсіднику"!

Розправа скінчилася. Возний підійшов до Андрія, який все ще не міг прийти до себе, та тихо сказав йому щось на вухо.

Вийшов із суду блідий і зелений. Не ждав аж вийдуть інші, щоби міг поздоровити їх перед судом. Не зігнув низько голови перед предсідником суду. Не вклонився слідчому судді. Великими кроками пішов до дому, скинув одежу та поклався в ліжко. Перевертався з боку на бік. Зітхнув раз. І знову раз. І двічі і тричі. І вкінці лише зітхав.

Ждав спеціяльної похвали за „дбайливу та совісну працю". Говорили, що мав дістати й невеличку грошеву нагороду за вірну службу цісареви й батьківщині, а тепер: через одно-одиноке слово все пропало!

Ах, дурнаж ти моя голово! — бідькав. — Нещасливий день! Я певно встав лівою ногою. Насамперед сьогодні рано я нічого не дістав! Не засудив нікого, хоч і говорив, а досі я ще ніколи не помилився! Далі написав я сім малих букв, де треба було написати великі букви! Два рядки я пропустив! А потім, потім... Андрій боявся і думати про це не то говорити. Так осмішити президію суду. Так! Ах, нещасна мати привела мене на світ, кращеб я зовсім був не народився. Пропаде ордер, пропаде похвала, пропаде й те, про що говорили...

Взяв годинник і судорожно накручував його, пересував вказівки за вказівкою. Всеньке пополудне крутив вказівками годинника, всеньку ніч, аж поки стільки разів не обернув, скільки часу ще потребував до емеритури. Одначе докрутив щойно за пів року. І далі не крутив. Давно минув час, що треба було йти до служби, та він усе не ставав із ліжка, без упину пересував вказівки годинника.

Коло полудня навідалися до нього з суду. Як застукали, він, прочуваючи, що то міг бути хтось зі суду, крикнув:

— Я вже на емеритурі! Я вже на емеритурі!

Трохи пізніше приїхав по нього віз, щоби відвезти його до шпиталю, та Андрій був уже мертвий.

На ліжку біля нього знайшли брудний папір, на якому було написано: „Помер у молодих літах, на службі цісареви, відзначений за вірну службу золотим ордером. Був совісний і точний. Боже, прийми його душу!"

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

КОТРІ МОЖНА НАБУТИ В КНИГАРНІ „СВОБОДИ":

Перша Книжечка (Буквар), П. Матвійчука — 40 ц.
Друга Книжечка (Читанка для II. кляси), М. Матвійчука — 45 ц.
Трета Книжечка (Читанка для III. кляси), М. Матвійчука — 60 ц.
Четверта Книжечка (Читанка для IV кляси), М. Матвійчука — 75 ц.
Коротка Історія України, І. Крипякевича — 50 ц.
Мала Історія України, І. Крипякевича — 15 ц.
Початкова Географія, з багатьома малюнками і картою, написав Степан Рудницький — 75 ц.
Малий Катехизм християнсько-католицької релігії, уложив о. Іван Рудович — 35 ц.
Біблійна Історія, старого і нового завіта, о. д-ра Ярослава Левицького — 85 ц.
Шкільний Співанник, Ф. Колесси — 75 ц.
Співаник для дітей дошкільного та шкільного віку, зладив М. Гайворонський — 35 ц.
Збірник Народніх Пісень в укладі на три голоси для ужитку шкільних хорів. Зладив Філярет Колесса — 25 ц.
Співаймо, збірничок пісень на два голоси для шкільної молоді. На весняне свято пісні. Зладив Ф. Колесса — 15 ц.

Замовлення разом з належитістю слати до:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ РЕПЕРТУАР

ЧУДО СВ. НИКОЛАЯ, написав В. Левицький. Драматична картина на три дії, після апокрифів. Для старших. 12 осіб — 20 ц.
МАТИ, драма з народнього життя на 4 дії, І. Я. Луцика. 11 осіб — 35 ц.
З ТАМТОГО СВІТА, комедія в трох діях. В. Мартиневича. 15 осіб — 45 ц.
ЗМІЙКА, В. Ришкова, комедія на 4 дії. 9 осіб — 50 ц.
МОТРЯ, нісценізація історичної повісти Б. Лепкого на 5 картин, осіб 21 — 35 ц.
КНЯГИНЯ КАПУЧІДЗЕ, фарс на 3 дії. А. Моллер. 10 осіб — 45 ц.
ВЕЧІР НА ХУТОРІ, або **Василь та Галя.** Песа на 1 дію. 4 осіб — 20 ц.
ШВЕЦЬ ЖЕРДКА, або **Барон на Літниську.** Комедія в 3-ох діях. 12 осіб — 45 ц.
ДЛЯ БЛИЖНІХ, драма на 4 дії, Я. Косовського, 13 осіб — 30 ц.
СОТНИКІВНА, песа в 5 діях, з історичної повісти Богдана Лепкого. „Сотниківна" перероблена для сцени Олексою Скалозубом, 15 осіб — 40 ц.
ЗРАДА, історична драма на 3 дії з часів гетьмана Мазепи, 8 осіб — 35 ц.
ВОЄННА ЗАВЕРУХА, траґікомедія на 4 дії зі співами, 6 осіб — 25 ц.
ДВА ДОМИКИ Й ОДНА ФІРТКА, комедія в 1 дії, Л. Лотоцького, 8 осіб — 15 ц.
ЧОРТЕНЯ, комедія в 3 діях для аматорських гуртків, Й. Ярославич, 6 жен. 5 муж. (Чортеня написане в цей спосіб, що можна його грати як хто хоче, в 1-ній або в 3-ох діях) — 30 ц.
МАРКО СПОТИКАЙЛО, комедія на 4 дії, написав П. Франко, 10 осіб — 35 ц.
ВЕРТЕП, песа на три дії, М. Підгірянка — 25 ц.
ЛЮБОВНІ ПРИГОДИ, комедія на 2 дії, Ост. Цюка, 5 осіб — 15 ц.
НОВІТНІ ЧОРТИ, комедія в чотирох діях, написав А. Данко. Осіб 16 — 35 ц.
СРУЛЬ НАТЯГАЙЛО, написав А. Данко, комедія в двох діях, 7 осіб — 25 ц.

Замовлення слати до:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

КОМУНІКАТ

Союза Українсько-американських Демократичних Клюбів Стейту Ню Йорк.

Минулого місяця розіслали ми до клюбів запрошення на Стейтову Конвенцію, яка має відбутися в цім місяці.

Через важну причину треба було змінити місце сьогорічної конвенції і вона відбудеться в днях 29 і 30 вересня в місті Когус, Н. Й.

Не всі клюби прислали відповіди і звіти зі своїх зборів. Тому отсею дорогою пригадуємо, щоби в цім місяці клюби постаралися піднести цю справу на зборах і повідомили про це уряд ще перед конвенцією.

Сьогорічна конвенція буде важна тим, що на ній буде порушена справа скликання Зїзду Українсько-американських Клюбів і Стейтових Організацій з цілої Америки, і створення тим способом одного Виконавчого Тіла для політичної роботи в американськім політичнім життю.

При тій нагоді Уряд Стейтової Організації влаштує на другий день конвенції Український День, на якім будуть визначні Американці, яких запрошено. Запрошено теж ґовернора стейту.

Делеґатів просимо якнайскорше зголоситись, щоби господарський комітет знав і міг постаратися про нічліг.

Всякі письма адресувати:

D. Zalopany,
P. O. Box 284, Cohoes, N. Y.

Просимо також Стейтові Організації з інших стейтів зголоситися до нас у вище поданій справі на повищу адресу.

Д. Зальопаний,
фін. секретар Союза Українсько-американських Демократичних Клюбів стейту Ню Йорк.

ДЕСЬ-ТАМ ДАЛЕКО Є КРАЙ.

Десь-там далеко є край,
Ген... ген... ген... ген...
В душі являєсь мов рай
Цвітиста пахуча зелень.

Десь-там далеко є край,
Широкеє море кипить
У хвилі бурхливі. Нехай
Піду, бо душа і серце тужить.

Десь-там далеко є край,
Де в чари замаений ліс,
Де в співах колишеться гай,
А рано зі сну будить кіс.

Десь-там далеко є край,
В пору цю кричать журавлі,
Лишають засмучений гай,
Щезають в синявій імлі.

Десь-там далеко є край,
Ген... ген... ген... ген...
В душі являєсь мов рай,
Вранці, в ночі і в день.

Дм. Захарчук.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

GERMANY AND POLAND CAST ENVIOUS EYES ON UKRAINE.

PARIS, Sept. 8 (INS)—The grand prize of the political lottery today is the fertile Ukraine, the Soviet Union's Black Sea province that is washed up by the river Dnieper and whose three great cities, Odessa, Kief, and Kharkov are the oldest seats of Russian civilization.

Both Germany and Poland hope to win the "Breadbasket of Europe" or at least divide it between themselves.

It is the firm conviction among a certain Polish clique that the Soviet Union will collapse and leave the Ukraine dangling under their noses that explains Poland's hesitasion to accept the Eastern Regional pacts which would put an end to the perpetual danger of war that hovers over the eastern Europe.

Polish statesmen and dreamers are to this day inspired by that mysticism of a "Greater Poland" that would have its frontiers pushed down to the Black Sea.

By virtue of the treaty which ended the Russo-Polish war of 1920, approximately two million Ukrainians were handed over to Poland. This was but an appetizer to Poland.

Poland's cool reception to the Franko-Prussian Eastern Regional pact proposals is explained by the reticence of the governing group to throw away the possibility of expansion toward the east at Russia's expense.

Germany's attitude toward the Ukraine is based upon the same conception that animated Poland. Germany's stand was clearly defined by Dr. Alfred Rosenberg, Nazi commissioner for foreign affairs, and by Alfred Hugenberg, newspaper magnate. Both men clearly stated that Germany's mission was in the Ukraine.

It was the identity of views that caused France to believe that she had discovered the reason for the Germano-Polish rapprochement and for the cloud that had passed over the Franko-Polish military alliance. By means of the Eastern Regional pact France hopes to gain a valuable ally in Soviet Russia, and at the same time to keep her present ally Poland by making it impossible for the later to attack Russia.

(Boston Sunday Advertizer, September 9, 1934).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Учитель: Назви мені пять звірів, що живуть в Африці.

Ученик: Дві жирафи та три крокодилі.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 29. СЕРПНЯ. — УКРАЇНЦІ ВИЇЖДЖАЮТЬ ЗІ ЛЬВОВА. (47)

© 1934 by United Feature Syndicate, Inc. 8/29

Дня 29. серпня 1914 року відбулось у Львові останнє засідання Головної Української Ради, на якому обговорювано справу переслідування Українців в Австрії та яких треба вжити заходів, щоб ці переслідування припинити. Рішено було видати інформаційну книжку німецькою мовою про український нарід та про його землі й виготовити мапу етнографічних земель України. З Канади до Европи відплили перші транспорти війська. Населення приморських міст урочисто провожало ті транспорти.

Командант Українських Січових Стрільців, М. Галущинський, повідомив Головну Українську Раду, що Стрільцям австрійська влада наказала перейти для дальшого формування до Стрия. Туди переносили також польський леґіон. Були вияснені перешкоди, які ставить місцева влада про формування УСС й ухвалено поробити заходи, щоб ті перешкоди усунути. Рада видала до населення відозви, щоби воно складало жертви „на потреби України". Армія Клюка почала нові атаки Французів.

Два німецькі ґенерали, фон Більов, якого портрет тут бачимо, та фон Гавзен, одержали замітну побіду над французькими й бельґійськими військами біля Самбр і Намір. В Галичині російські війська вже докотились до Бережан, що викликало занепокоєння у населення Галичини, а особливо серед тих верств та діячів, які сподівалися, що Росія буде переслідувати їх за українство. Корпусна команда у Львові та намісник старалися населення заспокоїти, але мало хто давав їм віру.

Через Львів та інші міста, положені при залізних дорогах, проходили потяги з пораненими й покаліченими на російському фронті. З цього видно було, що там точилися завзяті й криваві бої. Німецька армія, що захопила місто Лювен, за кілька днів змушена була під натиском бельґійської армії відступати. Підчас відступу німецька армія старалася зробити в місті якнайбільше шкоди. Населення в паніці тікало від німецьких жовнірів, боячися з їх сторони ексцесів.